

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor prevederi din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din
30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu
dizabilități și a punctelor 9 și 10 din Regulamentul cu privire la modul
de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport,
aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016**
*(cuantumul compensației pentru serviciile de transport acordate
persoanelor cu dizabilități accentuate în funcție de locul de trai)*

(sesizarea nr. 80a/2021)

CHIȘINĂU

24 februarie 2022

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 6 aprilie 2021,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 6 aprilie 2021, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 25 lit. i¹) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. i¹) din Codul jurisdicției constituționale, de dna Maia Bănărescu, Avocat al Poporului pentru Drepturile Copilului.

2. Autoarea sesizării îi solicită Curții să verifice constituționalitatea textului „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și a punctelor 9 și 10 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 2 noiembrie 2021, sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

4. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Centrului pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității.

5. În ședința publică a Curții au fost prezenți dna Svetlana Rusu, șefa Direcției politicii publice și legislație din cadrul Oficiului Avocatului Poporului, reprezentanta autoarei sesizării, dl Valeriu Kuciuk, șeful Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept în Direcția Generală Juridică a Secretariatului Parlamentului, reprezentantul

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

Parlamentului, și dl Vasile Cușca, secretar de stat al Ministerului Muncii și Protecției Sociale, reprezentantul Guvernului.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 51 Protecția persoanelor cu dizabilități

„(1) Persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

[...]”

7. Prevederile relevante ale Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006, ratificată prin Legea nr. 166 din 9 iulie 2010, sunt următoarele:

Articolul 3 Principii generale

„Principiile acestei Convenții sunt:

- (a) Respectarea demnității inerente, autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri și a independenței persoanei;
- (b) Nediscriminarea;
- (c) Participarea și incluziunea deplină și efectivă în societate;
- (d) Respectul pentru diversitate și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității;
- (e) Egalitatea oportunităților;

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

- (f) Accesibilitatea;
- (g) Egalitatea între bărbați și femei;
- (h) Respectul față de capacitățile în evoluție ale copiilor cu dizabilități și respectul pentru dreptul copiilor cu dizabilități de a-și păstra identitatea.”

Articolul 4
Obligații generale

„1. Statele Părți se angajează să asigure și să promoveze exercitarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale pentru toate persoanele cu dizabilități fără nici un fel de discriminare pe criteriu de dizabilitate. În acest scop, Statele Părți se angajează:

[...]

(b) Să întreprindă toate măsurile corespunzătoare, inclusiv cele legislative, pentru a modifica sau aboli legile, regulile, obiceiurile și practicile existente, care constituie discriminare a persoanelor cu dizabilități;

(c) Să țină cont de protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități la elaborarea politicilor și programelor;

[...].”

Articolul 5
Egalitatea și nediscriminarea

„1. Statele Părți recunosc că toate persoanele sunt egale în fața legii și sub incidența legii și au dreptul fără niciun fel de discriminare, la protecție și beneficiu egal în fața legii.

2. Statele Părți vor interzice toate formele de discriminare pe criteriu de dizabilitate și garantează persoanelor cu dizabilități protecție juridică egală și efectivă contra discriminării pe orice criteriu.

3. Pentru a promova egalitatea și a elimina discriminarea, Statele Părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura adaptarea rezonabilă.

4. Măsurile specifice care sunt necesare pentru a accelera sau obține egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilități nu vor fi considerate discriminare potrivit prezentei Convenții.”

8. Prevederile relevante ale Legii nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități sunt următoarele:

Articolul 48
Prestații de asistență socială oferite persoanelor cu dizabilități

„(1) Persoanele cu dizabilități au dreptul la indemnizații, alocații, compensații, ajutoare sociale și la alte tipuri de prestații de asistență socială, în scopul minimalizării efectelor sau înlăturării consecințelor riscurilor sociale.

(2) Finanțarea prestațiilor de asistență socială se realizează din bugetul de stat și bugetele locale conform legislației în vigoare.

[...].”

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

Articolul 49

Compensația pentru serviciile de transport

„(1) Compensația pentru călătoriile în transportul în comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) și compensația anuală pentru cheltuielile legate de serviciile de transport formează compensația pentru serviciile de transport.

(2) Compensația pentru serviciile de transport se acordă persoanelor cu dizabilități locomotorii, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, copiilor cu dizabilități, precum și persoanelor care însoțesc persoane cu dizabilități severe sau copii cu dizabilități, cel puțin o dată în trimestru, la locul de reședință, din bugetul de stat, prin transferuri cu destinație specială către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

[...]

(4) Modul de acordare și mărimile compensației, care diferă în funcție de categoria beneficiarilor și de locul de trai (raioane/municipii), se stabilesc de către Guvern.”

9. Prevederile relevante ale Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016, sunt următoarele:

Punctul 9

Pentru persoanele cu dizabilități accentuate, mărimea compensației pentru un trimestru în raioane constituie:

- 1) 69,0 lei începând cu 1 ianuarie 2021;
- 2) 124,5 lei începând cu 1 ianuarie 2022;
- 3) 180,0 lei începând cu 1 ianuarie 2023.

Punctul 10

Pentru persoanele cu dizabilități accentuate, mărimea compensației pentru un trimestru în mun. Bălți constituie:

- 1) 135,0 lei începând cu 1 ianuarie 2021;
- 2) 157,5 lei începând cu 1 ianuarie 2022;
- 3) 180,0 lei începând cu 1 ianuarie 2023.

Punctul 11

Pentru persoanele cu dizabilități accentuate, mărimea compensației pentru un trimestru în mun. Chișinău constituie 180,0 lei.

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

10. Prin Decizia sa din 2 noiembrie 2021, Curtea a confirmat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări stabilite în jurisprudența sa constantă.

11. Curtea a observat că, potrivit articolelor 25 lit. i¹) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. i¹) din Codul jurisdicției constituționale, Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului posedă prerogativa sesizării Curții Constituționale.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor Parlamentului și a hotărârilor de Guvern, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea a reținut că obiectul sesizării îl constituie textul „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60/2012 și punctele 9 și 10 din Regulamentul menționat *supra*. Aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

14. Autoarea sesizării a susținut că prevederile contestate contravin articolelor 16 [*egalitatea*], 47 [*dreptul la asistență și protecție socială*] și 51 [*protecția persoanelor cu dizabilități*] din Constituție.

15. Cu privire la incidența articolului 16 din Constituție, Curtea a subliniat că acest articol nu poate fi aplicat de sine stătător, ci doar dacă este coroborat cu un drept fundamental. Principiul nediscriminării nu constituie o problemă de constituționalitate atât timp cât nu este afectat un drept fundamental (HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 22; HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 36). De asemenea, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că articolul 14 din Convenție, care protejează persoanele aflate în situații similare de orice discriminare în exercitarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție, nu are o existență independentă. Articolul 14 din Convenție poate juca un rol autonom important prin completarea celorlalte dispoziții ale Convenției și ale Protocoalelor la aceasta (a se vedea *Costel Gaciu v. România*, 23 iunie 2015, § 47; *Fábián v. Ungaria*, 5 septembrie 2017, § 112).

16. Cu privire la incidența articolului 47 din Constituție, Curtea a subliniat că acesta stabilește că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Cetățenii au dreptul la

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

17. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolul 47 din Constituție reprezintă o normă centrală în domeniul securității sociale și poate acoperi orice domeniu al securității sociale, inclusiv cel prevăzut de articolul 51 din Constituție, care are un caracter special în domeniul securității sociale (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011, § 53). Așadar, potrivit articolului 51 alin. (1) din Constituție, persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți.

18. Sub acest aspect, Curtea a observat că persoanele cu dizabilități au dreptul la indemnizații, alocații, compensații, ajutoare sociale și alte tipuri de prestații de asistență socială, în scopul minimalizării efectelor sau al înlăturării consecințelor riscurilor sociale (articolul 48 alin. (1) din Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități). Compensația pentru călătoriile în transportul în comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) și compensația anuală pentru cheltuielile legate de serviciile de transport formează compensația pentru serviciile de transport. Modul de acordare și mărimile compensației, care diferă în funcție de categoria beneficiarilor și de locul de trai (raioane/municipii), se stabilesc de către Guvern (articolul 49 alineatele (1) și (4) din Lege). Cuantumul acestei compensații pentru persoanele cu dizabilități accentuate a fost reglementat în funcție de locul de trai al beneficiarului (raion/municipiu) [punctele 9 și 10 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016].

19. Fiind stabilită incidența articolelor 47 și 51 din Constituție, Curtea a analizat situația comparabilă a persoanelor cu dizabilități accentuate care locuiesc în raioane și municipii.

20. Curtea a reiterat că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 29 din 26 noiembrie 2020, § 18; HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 21). Curtea a subliniat că o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 39). Doar tratamentele diferențiate bazate pe o caracteristică sau pe un statut identificabil sunt apte să echivaleze cu o discriminare.

21. Astfel, Curtea a observat că, pe de o parte, persoanele cu dizabilități accentuate care locuiesc în raioane beneficiază de compensație în mărime de 69 lei în 2021 și 124,5 lei în 2022. Persoanele care locuiesc în municipiul Bălți au primit compensație în mărime de 135 lei în 2021 și vor primi 157,5 lei în 2022. Pe de altă parte, beneficiarii aceleiași compensații care locuiesc în municipiul Chișinău primesc 180 lei. În acest context, Curtea a reținut că deși persoanele cu dizabilități accentuate se află în situații egale, ele beneficiază de compensații în mărime diferită. Criteriul care delimitează aceste trei categorii este locul de trai. Așadar, prevederile contestate stabilesc un tratament diferențiat pe criteriul locului de trai și fac incident articolul 16 din Constituție.

22. Prin urmare, Curtea a reținut că situația în discuție ridică problema unui tratament diferențiat între persoanele cu dizabilități accentuate în funcție de locul de trai al acestora (raion/municipiu). Curtea va analiza dacă tratamentul diferențiat instituit este justificat în mod obiectiv și rezonabil, *i.e.* dacă acesta urmărește realizarea unui scop legitim și dacă există o legătură rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul legitim.

B. FONDUL CAUZEI

A. Argumentele autoarei sesizării

23. Autoarea sesizării susține că prevederile contestate stabilesc dreptul persoanelor cu dizabilități accentuate de a primi o compensație pentru serviciile de transport. Compensația diferă în funcție de locul de trai al beneficiarului. Astfel, la data depunerii sesizării, mărimea compensației pentru un trimestru în raioane constituia 69 lei, în municipiul Bălți – 135 lei și în municipiul Chișinău – 180 lei. Compensația crește în anul 2022 și va fi echivalentă pentru toți beneficiarii, indiferent de locul de trai al acestora, începând cu 1 ianuarie 2023.

24. Autoarea sesizării consideră că persoanele cu dizabilități accentuate sunt tratate în mod diferențiat în funcție de locul de trai (raion/municipiu). Astfel, persoanele care locuiesc în raioane sunt dezavantajate față de cele care locuiesc în municipiile Bălți și Chișinău. Mai mult, autoarea observă că transportul urban există nu doar în municipiile Bălți și Chișinău, ci și în alte municipii, care nu au fost menționate în Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016. Totodată, beneficiarii compensației care locuiesc în localitățile rurale, unde nu există instituții de menire socială (instituții medicale, farmacii etc.), suportă cheltuieli de transport suplimentare pentru deplasarea în centrele raionale sau în municipiile în care există asemenea instituții. În aceste condiții, situația beneficiarilor care locuiesc în raioane și a celor care locuiesc în municipiile Bălți și Chișinău sunt comparabile. Prin urmare, persoanele cu dizabilități accentuate trebuie să fie tratate în mod egal

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

și trebuie să primească o compensație egală. Așadar, stabilirea diferențiată a compensației pentru serviciile de transport după criteriul locului de trai al beneficiarilor compensației este nejustificată.

25. De asemenea, autoarea sesizării menționează că compensațiile fac parte din sistemul general al asigurărilor sociale și reprezintă forme de asigurare materială a cetățenilor în cazul expunerii la riscuri sociale (HCC nr. 23 din 9 octombrie 2007). Articolul 47 din Constituție reprezintă o normă centrală în domeniul securității sociale și poate acoperi orice domeniu al securității sociale, inclusiv cele prevăzute de articolul 51 din Constituție, care are un caracter special în domeniul securității sociale (a se vedea HCC nr. 27 din 20 decembrie 2011, § 53). Potrivit articolului 51 alin. (1) din Constituție, persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru acestea condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

26. În opinia autoarei sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 16, 47 și 51 din Constituție.

B. Argumentele autorităților și ale organizațiilor care și-au prezentat opiniile

27. În opinia prezentată Curții, Președintele Republicii menționează că, potrivit articolului 49 alin. (4) din Legea nr. 60/2021, modul de acordare și mărimea compensației, care diferă în funcție de categoria beneficiarilor și de locul de trai (raioane/municipii), se stabilesc de către Guvern. Astfel, Guvernul a stabilit, la punctele 9-11 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea nr. 1413/2016, că mărimea compensației pentru un trimestru în raioane constituie 69 lei (în 2021) și 124,5 lei (în 2022), în municipiul Bălți este 135 lei (în 2021) și 157,5 lei (în 2022) și în municipiul Chișinău – 180 lei. Această compensație va fi echivalată pentru toți beneficiarii (persoane cu dizabilități accentuate), indiferent de locul de trai al acestora, începând cu 1 ianuarie 2023. Totuși, până la echivalarea compensației pentru serviciile de transport, se instituie un tratament diferențiat al aceleiași categorii de beneficiari în dependență de locul de trai. Alocarea compensațiilor pentru serviciile de transport constituie una din măsurile realizate de stat în contextul asigurării garanțiilor de protecție socială a persoanelor cu dizabilități.

28. Președintele susține că alocarea compensațiilor pentru serviciile de transport reprezintă un caz care merită o atenție sporită, date fiind reglementarea relativă și neunivocă a acestora și riscul pierderii garanțiilor sociale de unele categorii de beneficiari.

29. Parlamentul menționează că, potrivit articolului 49 alineatele (2) și (4) din Legea nr. 60/2021, compensația pentru serviciile de transport destinate persoanelor cu dizabilități, modul de acordare și cuantumul valoric

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

al compensației se stabilesc de Guvern. Așadar, legislatorul nu a specificat cuantumul valoric al compensației, dar a delegat acest drept Guvernului.

30. Faptul că cuantumul valoric al compensațiilor pentru serviciile de transport este stabilit în funcție de categoria beneficiarilor și de locul de trai nu poate fi considerat o discriminare, dar este justificat în mod obiectiv și rezonabil. Costurile serviciilor de transport în raioane și în municipii diferă. Compensațiile pentru serviciile de transport nu reprezintă un drept fundamental garantat de articolul 47 din Constituție.

31. Parlamentul susține că acordarea compensațiilor pentru serviciile de transport poate avea loc numai în măsura în care există surse financiare necesare în bugetul de stat. Parlamentul conchide că textul „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități corespunde articolelor 16, 47 și 51 din Constituție.

32. În opinia prezentată Curții, Guvernul menționează că articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60/2021 prevede că modul de acordare și mărimea compensației, care diferă în funcție de categoria beneficiarilor și de locul de trai (raioane/municipii), se stabilesc de către Guvern. În acest sens, Guvernul a aprobat, prin Hotărârea nr. 1413/2016, Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport. Prin Hotărârea nr. 862/2020, Guvernul a modificat punctele 9-11 din Regulament, în vederea revizuirii cuantumului compensației trimestriale pentru serviciile de transport acordat persoanelor cu dizabilități și majorării etapizate a compensației de care beneficiază locuitorii din raioane și municipiul Bălți cu cei din municipiul Chișinău. Așadar, pentru excluderea modului diferențiat de acordare a compensației și sporirea măsurilor de protecție socială a persoanelor cu dizabilități s-a stabilit majorarea etapizată a compensațiilor, astfel, începând cu 1 ianuarie 2023, compensația va fi de 180 lei. Majorarea etapizată a fost coordonată și avizată de Ministerul Finanțelor și condiționată de mijloacele financiare disponibile în bugetul de stat. În consecință, în Legea bugetului de stat pentru anul 2021 au fost aprobate mijloacele financiare în acest scop. De asemenea, în proiectul Legii bugetului de stat pentru anul 2022 și estimările pentru perioada 2023-2024 sunt prevăzute mijloace financiare pentru majorările respective.

33. Guvernul conchide că, începând cu 1 ianuarie 2023, toți beneficiarii de compensații din raioane și din municipii vor beneficia de aceeași mărime a compensației, indiferent de locul de trai. Odată cu punerea în aplicare a prevederilor menționate din 1 ianuarie 2023, va fi propusă excluderea textului „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din 30 martie 2012.

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

34. În opinia prezentată Curții, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice susține argumentele autoarei sesizării și consideră că textul „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din 30 martie 2012 nu corespunde prevederilor constituționale.

35. Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități susține că prevederile contestate dezavantajează persoanele cu dizabilități accentuate care locuiesc în raioane față de persoanele care locuiesc în municipiul Bălți și municipiul Chișinău în partea ce ține de cuantumul compensației trimestriale pentru serviciile de transport. Cheltuielile pentru transport ale beneficiarilor din municipiile Bălți și Chișinău sunt comparabile cu cheltuielile beneficiarilor care locuiesc în raioane. Așadar, reglementarea diferită a cuantumului compensației trimestriale pentru serviciile de transport, bazată exclusiv pe locul de reședință al beneficiarului, fără a se lua în calcul situația individuală a acestuia, constituie o sarcină individuală excesivă în realizarea dreptului la protecția socială. Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități conchide că tratamentul diferențiat instituit de prevederile contestate nu este justificat în mod obiectiv și rezonabil.

36. În opinia prezentată de Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității se menționează că diferența compensației pentru transport în funcție de locul de trai (raioane/municipii) este nejustificată obiectiv și rezonabil. De altfel, în localitățile rurale nu există instituții de menire socială (instituții medicale, farmacii, magazine). Mai mult, serviciile medicale specializate sunt disponibile doar în localitățile urbane, iar beneficiarii compensației care locuiesc în mediul rural suportă cheltuieli mai mari de transport decât beneficiarii care locuiesc în mediul urban.

37. Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității susține că stabilirea cuantumului compensației trimestriale de transport în funcție de locul de trai nu este justificată obiectiv. Prin urmare, dreptul la protecție socială trebuie asigurat în mod adecvat și nediscriminatoriu. De altfel, statul recunoaște, în mod indirect, această inechitate și a reglementat creșterea progresivă a compensației de transport și a echivalat compensația pentru toți beneficiarii începând cu 1 ianuarie 2023.

C. Aprecierea Curții

1. Principii generale privind egalitatea și protecția specială a persoanelor cu dizabilități

38. Curtea a subliniat că respectarea principiului egalității presupune acordarea aceluiași avantaj pentru toate persoanele aflate în situații similare, cu excepția cazului în care se demonstrează că tratamentul diferențiat este

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

justificat în mod obiectiv și rezonabil. Această condiție demonstrează că principiul egalității nu are în vedere interzicerea oricărui tratament diferențiat, ci doar a tratamentelor diferențiate nejustificate (HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 60; HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 65).

39. De asemenea, Curtea Europeană afirmă în jurisprudența sa că tratamentele diferențiate sunt discriminatorii dacă nu au o justificare obiectivă și rezonabilă, adică dacă nu urmăresc un scop legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit (a se vedea *Khamtokhu și Aksenchik v. Rusia*, 24 ianuarie 2017, § 64) [HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 61].

40. Curtea menționează că Republica Moldova s-a angajat, odată cu ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, să combată discriminarea persoanelor cu dizabilități. Între altele, Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități le impune statelor părți contractante să favorizeze integrarea persoanelor cu dizabilități în viața profesională prin adoptarea unor măsuri corespunzătoare, să contribuie la deplina lor participare la viața economică, culturală și socială, precum și la dezvoltarea personală a acestora (a se vedea HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 63).

41. Articolul 47 alin. (1) din Constituție prevede că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. De asemenea, articolul 51 alin. (1) din Constituție stabilește că persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru această categorie condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

42. Așadar, compensațiile în discuție fac parte din sistemul general al asigurărilor sociale și reprezintă forme de asigurare materială a cetățenilor în cazul expunerii unor riscuri sociale (a se vedea HCC nr. 23 din 9 octombrie 2007).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

a) Dacă tratamentul diferențiat urmărește realizarea unui scop legitim

43. Cu titlu preliminar, Curtea reține că articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60/2012 (în redactarea Legii nr. 146 din 23 iunie 2016) prevede că modul de acordare și mărimea compensației pentru serviciile de transport diferă în funcție de categoria beneficiarilor și de locul de trai (raioane/municipii) și se stabilesc de către Guvern. Astfel, prin Hotărârea nr. 1413/2016, Guvernul a aprobat Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport. Ulterior, prin Hotărârea nr. 862/2020, Guvernul

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

a stabilit o creștere etapizată a compensației pentru persoanele cu dizabilități accentuate pentru anii 2021 și 2022 în funcție de locul de trai. Astfel, în prezent, mărimea compensației pentru un trimestru în raioane constituie 124,5 lei, în municipiul Bălți – 157,5 lei și în municipiul Chișinău – 180 lei. De asemenea, compensația în discuție va fi echivalată pentru toți beneficiarii acesteia începând cu 1 ianuarie 2023, fiind de 180 lei.

44. Analizând scopul și obiectivele prevederilor contestate, Curtea reține că, potrivit articolului 3 din Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, scopul legii constă în protejarea și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și ale familiilor acestora. Măsurile prevăzute de lege conduc, *inter alia*, la creșterea calității vieții persoanelor cu dizabilități și a familiilor acestora; dezvoltarea serviciilor sociale adecvate nevoilor persoanelor cu dizabilități; evitarea sau eliminarea oricăror forme de discriminare a persoanelor cu dizabilități.

45. În nota informativă la proiectul de Lege nr. 146/2016 de modificare a Legii nr. 60/2012 nu se regăsește niciun argument cu privire la acordarea compensației pentru serviciile de transport în funcție de locul de trai al beneficiarilor acestei compensații (raioane, municipiile Bălți și Chișinău).

46. În opiniile prezentate Curții, Parlamentul și Guvernul menționează că costurile serviciilor de transport în raioane și în municipii diferă și că mărimea compensațiilor pentru serviciile de transport este condiționată de mijloacele financiare disponibile în bugetul de stat.

47. Cu privire la costurile serviciilor de transport în raioane/municipii, Curtea admite că compensația pentru serviciile de transport acordată persoanelor cu dizabilități accentuate poate fi diferențiată în funcție de locul de trai, având la bază un studiu de specialitate. Totuși, în acest caz, lipsește un studiu efectuat de către autorități care să demonstreze cuantumul compensației stabilite de Guvern în funcție de costurile serviciilor de transport în fiecare raion/municipiu și de serviciile sociale amplasate în fiecare raion/municipiu. Din acest motiv, Guvernul nu a demonstrat că diferența constatată este bazată pe factori economici.

48. De asemenea, cu privire la stabilirea mărimii compensației în funcție de locul de trai, Curtea își poate imagina o situație în care persoana cu dizabilitate accentuată dintr-un sat al Republicii Moldova ar suporta cheltuieli suplimentare de transport pentru a se deplasa în centrul raional pentru a beneficia de servicii sociale care nu sunt disponibile în acel sat. De exemplu, beneficiarul compensației din localitățile rurale se va deplasa pentru servicii medicale specializate, pentru preparate medicale sau pentru a face studii profesionale/universitare disponibile în raioane sau municipii. Pe de altă parte, persoana cu dizabilitate accentuată locuitoare în municipiul Chișinău beneficiază de o varietate mai mare de servicii sociale amplasate în municipiu

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

(spitale, farmacii, universități ș.a.) și suportă costuri mai mici pentru a se deplasa cu transportul public. De asemenea, Curtea admite și situația în care o persoană cu dizabilități accentuate care locuiește în alte municipii decât Bălți și Chișinău ar avea aceleași cheltuieli pentru transportul urban/interurban/public pentru a beneficia de servicii sociale (de tratament, de învățământ, de instruire și de integrare socială), în comparație cu o persoană care locuiește în municipiile Bălți și Chișinău, însă cuantumul compensației diferă din simplul motiv că în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016 sunt menționate doar municipiile Bălți și Chișinău.

49. Cu privire la mijloacele bugetare disponibile, Curtea reiterează că insuficiența declarată a resurselor bugetare nu reprezintă un considerent obiectiv și rezonabil pentru restrângerea exercițiului drepturilor constituționale (HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 82). În situații similare, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că nici complexitatea sistemului bugetar de stat, nici lipsa de fonduri sau alte resurse nu pot exonera statul de obligațiile sale în baza Convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Burdov v. Rusia* (nr. 2), 15 ianuarie 2019, § 70; *Fedulov v. Rusia*, 8 octombrie 2019, §§ 79-80) [HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 69].

50. Așadar, Curtea reține că cuantumul diferențiat al compensației pentru serviciile de transport acordat persoanelor cu dizabilități accentuate (bazat pe criteriul locului de trai) nu urmărește niciun scop legitim prevăzut de articolul 54 alin. (2) din Constituție. Având în vedere această concluzie, tratamentul diferențiat nu este justificat în mod obiectiv și rezonabil. Reglementarea unui regim juridic diferențiat al drepturilor persoanelor cu dizabilități accentuate în funcție de locul de trai al acestora nu este în concordanță cu principiul egalității în drepturi a cetățenilor garantat de articolul 16 din Constituție.

51. Rezumând cele menționate *supra*, Curtea conchide că textul „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și punctele 9 și 10 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016, instituie o situație discriminatorie în cadrul aceleiași categorii de persoane care contravine articolelor 16, 47 și 51 din Constituție și sunt, prin urmare, neconstituționale.

52. Totodată, până la modificarea prevederilor menționate mai sus de către Parlament și Guvern, Curtea va institui o soluție provizorie, potrivit căreia persoanelor cu dizabilități accentuate li se va achita trimestrial compensația pentru serviciile de transport în mărime de 180 lei.

53. În aceste condiții, Curtea va emite o Adresă pentru Parlament și Guvern, în vederea reglementării cuantumului compensației pentru serviciile

HOTĂRÂRE PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR
PREVEDERI DIN ARTICOLUL 49 ALIN. (4) DIN LEGEA NR. 60 DIN
30 MARTIE 2012 ȘI A PUNCTELOR 9 ȘI 10 DIN REGULAMENTUL APROBAT
PRIN HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 1413 DIN 27 DECEMBRIE 2016

de transport acordat persoanelor cu dizabilități accentuate în conformitate cu raționamentele prezentei Hotărâri.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) litera a) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 litera a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite* sesizarea privind controlul constituționalității depusă de către dna Maia Bănărescu, Avocat al Poporului pentru Drepturile Copilului.

2. *Se declară neconstituționale* textul „și de locul de trai (raioane/municipii)” din articolul 49 alin. (4) din Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități și punctele 9 și 10 din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1413 din 27 decembrie 2016.

3. Până la reglementarea mărimii compensației pentru serviciile de transport în conformitate cu raționamentele prezentei Hotărâri, persoanelor cu dizabilități accentuate li se va achita trimestrial compensația pentru serviciile de transport în mărime de 180 lei.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 24 februarie 2022
HCC nr. 3
Dosarul nr. 80a/2021*